

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ТУРИЗМУ

Тебенко Віта Миколаївна

к.е.н., доцент

Таврійський ДАТУ ім. Дмитра Моторного
м. Запоріжжя, Україна

Анотація: Досліджено тенденції та особливості діяльності суб'єктів індустрії гостинності та туризму України. Визначено основні фактори для підтримання конкурентоспроможності підприємств. Здійснено аналіз рівня рентабельності та прибутковості за видами економічної діяльності.

Ключові слова: туризм, готельно-ресторанний бізнес, прибуток, рівень рентабельності, криза, інновації, конкурентоспроможність.

Туристичний бізнес та готельно-ресторанний сектор тісно взаємопов'язані, оскільки вони доповнюють один одного та є ключовими складовими індустрії гостинності та туризму. Вони обслуговують туристів та осіб що мандрують, забезпечуючи різноманітні послуги, пов'язані з комфортом, харчуванням, проживанням і організацією подорожей. Успішний розвиток туристичної галузі стимулює зростання готелів і ресторанів, водночас високий рівень обслуговування у готельно-ресторанному бізнесі підвищує привабливість туристичних напрямків, сприяючи поверненню туристів і розвитку регіону.

Розвиток туристичного бізнесу сприяє інвестиціям у готельну інфраструктуру, яка своєю чергою, стимулює зростання ресторанного бізнесу. У популярних туристичних регіонах будуються нові готелі, ресторани, бари та кафе для задоволення потреб осіб що відпочивають. Розвиток готельно-ресторанного бізнесу в Україні за останні роки характеризується складними умовами, спричиненими як зовнішніми, так і внутрішніми

факторами, серед яких пандемія COVID-19, економічна нестабільність, війна, а також адаптація до світових трендів і технологій.

Пандемія стала серйозним випробуванням для готельно-ресторанного бізнесу. Через обмеження на пересування та карантинні заходи багато закладів тимчасово закривалися або суттєво скорочували свою діяльність. Ресторани переходили на доставлення їжі, що призвело до зростання популярності онлайн-замовлень і доставлення через мобільні додатки. Готелі стикалися зі скороченням туристичних потоків, і багато хто з них був змушений оптимізувати витрати та змінити моделі управління.

Ключовим фактором для підтримання конкурентоспроможності підприємств, залучення клієнтів і оптимізації управління стає інноваційність. Інновації та гнучкість стають важливими факторами виживання на ринку [1, с. 71]. Вони допомагають готелям та ресторанам швидко реагувати на зміни в попиті та ринкових тенденціях. Останні роки в готельно-ресторанному бізнесі України спостерігається активне впровадження технологічних рішень. Це включає автоматизацію управління, впровадження CRM-систем, електронних меню, безконтактних платежів, онлайн-бронювань та інших інноваційних сервісів. Готелі почали активніше використовувати цифрові канали для залучення клієнтів, зокрема через соціальні мережі та сайти бронювання.

На сьогодні темпи цифрової трансформації в готельно-ресторанному бізнесі стрімко зростають, оскільки підприємства повинні постійно адаптуватися до змінних умов ринку. Якщо компанії не відповідають сучасним викликам, це може призвести до скорочення прибутків, втрати клієнтів і конкурентних переваг, а в деяких випадках - навіть до занепаду бізнесу. Водночас неправильний вибір стратегії цифрових змін може не дати очікуваного результату. Саме тому успішна цифрова стратегія стає ключовим фактором у боротьбі за лідерство на ринку [2, с. 52].

На рисунку 1 зображено частку прибуткових підприємств у трьох секторах економічної діяльності за період з 2019 по 2023 рік.

Туристичні агентства та оператори продемонстрували найбільшу

стабільність і відновлення після кризових років, з часткою прибуткових підприємств, що коливалася між 61% і 76,7%. Найвищі показники прибутковості продемонстрували туристичні агентства та оператори у 2021 році (76,7%), що вказує на активне відновлення після обмежень на подорожі.

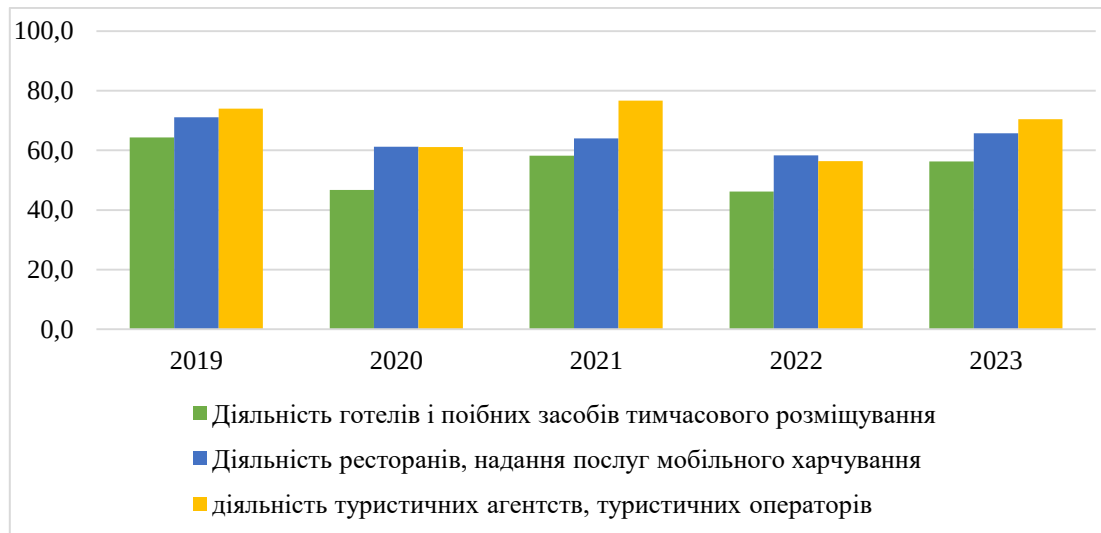

Рис. 1. Частка прибуткових підприємств за видами діяльності, % [3]

Ресторани та заклади мобільного харчування зберігали відносну стабільність, з часткою прибуткових підприємств у межах 46-65%. Готелі зазнали найбільших втрат, особливо у 2020 та 2022 роках, з часткою прибуткових підприємств, що знизилася до 46%, але відновилася до 56,3% у 2023 році. Це свідчить про значні труднощі в готельному секторі пов'язані з наслідками пандемії та економічними факторами, після часткового відновлення у 2021 році.

В Україні зростає попит на внутрішній туризм, що стимулює готельний бізнес у безпечніших регіонах країни. У 2023 році, попри продовження бойових дій, спостерігається певне відновлення готельно-ресторанного бізнесу в західних та центральних регіонах України. Заклади активно впроваджують нові бізнес-моделі та пристосовуються до змін. У мирних регіонах готелі почали виконувати нові соціальні функції, приймаючи внутрішньо переміщених осіб та надаючи приміщення для гуманітарних цілей. Частина закладів адаптувалася до військових умов, наприклад, відкриваючи ресторани з благодійною метою, або

перепрофілювавши бізнес для надання послуг військовим і волонтерам.

На рисунку 2 можна побачити динаміку результатів діяльності суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та туризму з 2019 по 2023 р. Згідно з наведеними даними можна стверджувати, що ресторанний бізнес виявляє стабільнішу стійкість у порівнянні з готелями. Попри негативні впливи зовнішніх факторів, таких як пандемія COVID-19 у 2020 році та економічна криза, ресторани загалом швидше відновлюються. Рентабельність ресторанів коливається, але залишається переважно позитивною, за винятком кризових періодів, як-от 2022 рік, коли були зафіксовані суттєві збитки. Ресторани та засоби мобільного харчування демонструють більшу стійкість і здатність до швидкого відновлення після криз, навіть у складних умовах. Подібну динаміку можна спостерігати при розгляді діяльності турагентств та туроператорів: після невеликих збитків у кризові періоди, бізнес досить швидко повертається до прибуткового.

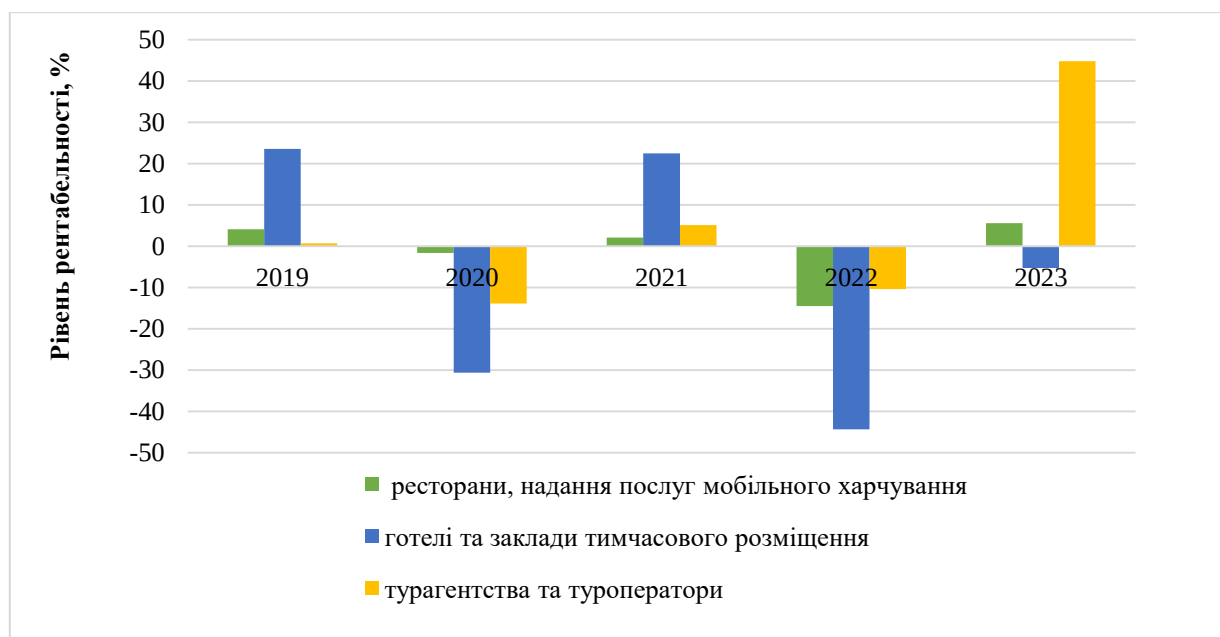

Рис. 2. Динаміка рівня рентабельності підприємств за видами економічної діяльності, % [4]

Готельний сектор виявляє більшу вразливість до криз і зовнішніх потрясінь, що позначається на значних коливаннях рентабельності. До пандемії сектор вже мав негативну рентабельність, а під час кризи зазнав серйозних

втрат. Рентабельність готелів здебільшого залишається від'ємною. Попри тимчасове покращення у 2021 році, зовнішні чинники, призвели до значних втрат у 2022 році. Здатність готелів до відновлення потребує більше часу та ресурсів. Готельно-ресторанний бізнес є ключовим елементом туристичної індустрії, забезпечуючи комплекс послуг для туристів і визначаючи перспективи розвитку туризму. Туристична галузь після кризи показала найбільш динамічне відновлення, тоді як готелі та ресторани зазнавали значних коливань і повільніше відновлювалися після економічних та епідеміологічних викликів. Загалом, обидва сектори мають залежність від зовнішніх факторів, але ресторани виглядають менш залежними та більш гнучкими у подоланні кризових ситуацій.

Готельно-ресторанний бізнес в Україні пройшов через серйозні випробування за останні роки, але продовжує розвиватися та адаптуватися до змін. Важливими факторами успіху стають впровадження інновацій, гнучкість у веденні бізнесу та орієнтація на нові потреби клієнтів, що відкриває перспективи для подальшого розвитку після стабілізації ситуації в країні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Тебенко В.М., Завадських Г.М., Лисак О.І. Інноваційні складові відновлення сфери туризму // Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор», №3(70). 2022. С. 70-75.

2. Бігун В.В., Йохна М.А., Тебенко В.М. Вплив цифрової трансформації на конкурентоспроможність підприємств: аналіз відмінностей у бізнес-стратегіях. Економіка. Фінанси. Право. №10. 2023. 52-57с.

3. Чистий прибуток підприємств за видами економічної діяльності Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Рентабельність операційної та усієї діяльності підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010–2020). Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>